

تقدیم

دوست‌داشتنی‌ترین معلم دینی خودم

«سید مجتبی میری»

مقدمه ناشر

دوست خوبم، سلام

«مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن که در شریعت ما غیر این گناهی نیست»

حافظ

فکر می‌کنم از همان زمانی که انسان‌ها شروع کردند به حرف‌زدن و بیان عقاید و اندیشه‌هایشان، این بحث و جدل پیش آمد که چه راهی درست است و چه راهی نادرست، چه فکری صواب است و چه اندیشه‌ای خطا، چه کاری بر طریق نجات است و چه عملی بر روش هلاک و

آن‌چه سبب می‌شود آدم‌ها بهتر و درست‌تر فکر کنند ترکیب موزونی از منطق و ایمان است، منطق به آن سبب که همواره سنجه‌ای است برای ارزیابی درستی و نادرستی چیزها و ایمان به آن سبب که روشنایی راه تاریک و پرحادثه پیش رویمان باشد. مؤلف خوبمان، آقای محمد کشوری همچون سال‌های پیش، در زمانی اندک و با دقتی بسیار، کتاب ماجراهای دین و زندگی را طوری نوشته که شما را از خواندن کتاب درسی و یا هر کتاب یا جزوه دیگری بی‌نیاز کند.

هر چه برای موفقیت در امتحان‌های کتبی، تشریحی، نهایی و ... لازم دارید در این کتاب، یک‌جا جمع شده است. شاید بگویید چرا این قدر از کتابشان تعریف می‌کنند؟! راست می‌گویید ولی اگر تعریف می‌کنیم به این خاطر است که از کیفیت و کارکردش مطمئن هستیم. با این همه، چون خواننده و استفاده‌کننده این کتاب شماست حتماً نظراتان در مورد تک‌تک درس‌ها و صفحه‌های کتاب، این‌که چه کم دارد و چه‌ها را زیاد و این‌که چگونه می‌تواند بهتر و دوست‌داشتنی‌تر شود، برایمان بسیار ارزشمند و کمک‌کننده است. برایمان بنویسید. منتظریم.

خوب و خوش باشید

مقدمه مؤلف

ما آدم‌ها، چیزهای مختلف و زیادی می‌دانیم. از وقتی به دنیا آمده‌ایم اطلاعات و دانسته‌های زیادی را در مغزمان ذخیره کرده‌ایم. بعضی از این چیزها برای زندگی روزمره ماست و بعضی هم دانسته‌های کلی‌تری است که باعث تفاوت آدم‌ها می‌شود؛ مثلاً ما می‌دانیم که دروغ گفتن کار بدی است. بدبودن این کار را از این‌جا می‌شود فهمید که اگر حتی خودمان به دیگران دروغ بگوییم، از دروغ گفتن دیگران به خودمان خیلی ناراحت می‌شویم. پس برای ما دروغ چیز خیلی بدی حساب می‌شود. سؤال مهم این‌جاست که چرا با این‌که می‌دانیم «دروغ گفتن بد است»، ممکن است باز هم دروغ بگوییم. این سؤال جواب‌های زیادی خواهد داشت. اما در این جواب‌ها معمولاً کسی نمی‌گوید: «من با این‌که می‌دانم دروغ گفتن بد و زشت است پس باز هم دروغ می‌گویم»؛ یعنی آدم‌ها سعی می‌کنند برای دروغ گفتن خودشان توجیه بیاورند. پس نکته این است که ما سعی داریم چیزهایی را که می‌دانیم جوری معنی و تفسیر کنیم که به سود ما باشد و بتوانیم هر طور که می‌خواهیم آن حرف‌ها را به نفع خودمان بچرخانیم! مشکل اصلی اما این نیست. مشکل اصلی این است که اگر همه بخواهند این کار را انجام دهند و هر کسی هر حرفی را به نفع خودش تفسیر کند، زندگی آدم‌ها چیزی می‌شود مثل زندگی گونه‌های حیوانات در جنگل. چون آن‌جا هم هر کسی تفسیر خودش را دارد و معمولاً تفسیری برنده می‌شود که قدرت و زور بیشتری پشت آن است. از این‌جا می‌شود فهمید که اهمیت اخلاق - یعنی قوانین درست زندگی - در چیست. ما اخلاق را رعایت می‌کنیم - و باید رعایت کنیم - چون بدون اخلاق و احترام به اصول اخلاقی چیزی به نام زندگی انسانی وجود نخواهد داشت. اگر رعایت اصول اخلاقی موضوع مهمی باشد که هست، کسانی که اصول اخلاقی را در زندگی بدون هیچ بند و تبصره‌ای همیشه رعایت می‌کنند، انسان‌های بزرگ و ارزشمندی هستند؛ مثلاً زندگی حضرت علی علیه السلام را اگر ببینید متوجه می‌شوید که بزرگی ایشان به خاطر این است که هیچ خط قرمز اخلاقی را به هیچ دلیلی و هیچ‌گاه حتی اندکی جابه‌جا نکرده‌اند و فکر کنیم ما چه قدر خط قرمزهای اخلاقی را - اگر توانسته‌ایم - به نفع خودمان جابه‌جا کرده‌ایم؟

این کتاب به این دلیل دستخوش تغییر گسترده‌ای شده است، چون امتحانات نهایی سخت و مؤثر در کنکور از هر زمان دیگری به شما نزدیک‌تر است! پس سعی کرده‌ام متن کتاب درسی را به همراه نکات مهم آن بررسی و دسته‌بندی کنم. سؤالات بسیار زیادی در هر صفحه می‌بینید که از آزمون مدارس مختلف استفاده کرده‌ام ولی اسم مدرسه را به دلایل مختلف نیاورده‌ایم. خواندن و مرور کتاب را به دقت و در طول سال بسیار به شما توصیه می‌کنم. امیدوارم با این کتاب در امتحانات نمره‌های خوبی بگیرید!

سؤالات با علامت سخت‌ترین سؤال‌های هر صفحه هستند. اگر به کم‌تر از ۲۰ راضی نمی‌شی، بعد از تسلط روی

سؤال‌های دیگه برو سراغ اون‌ها.

باید تشکر کنم از: ۱- آقای هاشمی ۲- خانم جالینوس ۳- تولید محترم.

فهرست

صفحه درس نامه صفحه پاسخ نامه

درس اول: هدف زندگی	۷	۱۶
درس دوم: پرواز	۱۷	۲۴
درس سوم: خود حقیقی	۲۵	۲۹
درس چهارم: پنجره‌ای به روشنائی	۳۰	۳۷
درس پنجم: آینده روشن	۳۸	۴۶
درس ششم: منزلگاه بعد	۴۷	۵۳
درس هفتم: واقعه بزرگ	۵۴	۶۰
درس هشتم: فرجام کار	۶۱	۶۹
درس نهم: آهنگ سفر	۷۰	۷۷
درس دهم: اعتماد بر او	۷۸	۸۳
درس یازدهم: دوستی با خدا	۸۴	۹۱
درس دوازدهم: یاری از نماز و روزه	۹۲	۱۰۳
درس سیزدهم: فضیلت راستگی	۱۰۴	۱۱۰
درس چهاردهم: زیبایی پوشیدگی	۱۱۱	۱۱۸
نمونه امتحان نیم سال اول: امتحان شماره (۱)	۱۱۹	۱۲۰
نمونه امتحان نیم سال اول: امتحان شماره (۲)	۱۲۱	۱۲۲
نمونه امتحان نیم سال دوم: امتحان شماره (۳)	۱۲۳	۱۲۵
نمونه امتحان نیم سال دوم: امتحان شماره (۴)	۱۲۶	۱۲۸
نمونه امتحان نیم سال دوم: امتحان شماره (۵)	۱۲۹	۱۳۱
نمونه امتحان نیم سال دوم: نهایی خرداد ۱۴۰۳	۱۳۲	۱۳۴

«...در عالم یک چیز است که آن فراموش کردن نیست؛ اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست و اگر جمله را به جا آری و آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی؛ همچنان که پادشاهی تو را به ده فرستاده برای کار معین، تو رفیق و صد کار دیگر گزاردی، چون آن کار را که برای آن رفته بودی نگزاردی، گویی که هیچ نگزاردی پس آدمی درین عالم برای کاری آمده است، و مقصود آن است، چون آن نمی گزارد، پس هیچ نکرده باشد.

اگر تو گویی اگر چه آن کاری که خدا مرا برای آن آفریده نمی کنم، در عوض، چندین کار دیگر انجام می دهم، گویم آدمی را برای آن کارهای دیگر نیافریده اند. همچنان باشد که مثال، تو شمشیر جواهر نشانی که قیمت نتوان بر آن گذاشت و تنها در خزانه ملوک از آن بتوان یافت. آورده باشی و آن را ساطور گوشت گندیده ای کنی و یادیک زرین را بیاوری و در آن شلغم بپزی و بگویی که من اینها را معطل نگذاشته و به کار گرفته ام جای افسوس و خنده نباشد؟

حق تعالی نیز تو را ارزش بسیار داده است. پس ببین که برای چه تو را خلق کرده و برای چه کار فرستاده است»^۱

۱- برگرفته از کتاب «فیه مافیه» مولوی

مولوی چند نکته را می گوید:

- ۱ در عالم یک چیز را نباید فراموش کرد: هدفی که ما برای آن به این عالم آمده ایم.
- ۲ آدم را برای کارهایی غیر از آن که خدا می خواهد نیافریده اند. مثال های فراموش کردن هدف خلقت:
 - ۱) پادشاهی تو را جایی بفرستد برای کار خاصی و تو کارهای دیگری انجام دهی. این کارها فایده ای ندارد.
 - ۲) اگر انسان کار دیگری کند انگار که با شمشیر جواهر نشان گوشت گندیده بپزد.
 - ۳) پختن شلغم در دیگ زرین.
 - ۴) انسان باید هدف خلقت خود را بشناسد.

سؤالات با علامت سخت ترین سؤال های هر صفحه هستند. اگر به کم تر از ۲۰ راضی نمی شی، بعد از تسلط روی سؤال های دیگه برو سراغ اون ها.

سؤال های امتحانی

- ۱- انسان باید بنگرد که خداوند او را برای چه کاری خلق کرده است. (درست / نادرست)
- ۲- مثال مولوی در خصوص انجام دادن هدف آفرینش توسط انسان چیست؟
- ۳- مولوی در جمله «در عالم یک چیز هست که آن فراموش کردن نیست، اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی تو را باک نیست.» به چه موضوعی اشاره می کند؟
- ۴- چرا اگر در زندگی کارهای دیگری غیر از کار و هدف اصلی خلقت انسان انجام دهیم، مورد قبول نیست؟

جهان هدفمند

- خداوند حکیم است؛ یعنی هیچ کاری را بیهوده انجام نمی دهد.
- در نتیجه
- ۱ در پس خلقت تک تک موجودات هدفی وجود دارد.
 - ۲ آفرینش جهان حق است.

سورة دخان، آیه های ۳۸ و ۳۹ ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ...﴾

موضوع آیه: هدفمندی خلقت

- پیام های آیات: ۱- آفرینش جهان حق است، یعنی هدف دارد.
- ۲- خداوند هیچ کاری را بیهوده انجام نمی دهد.
- ۳- هر موجودی براساس برنامه حساب شده به این جهان گام نهاده و به سوی هدف حکیمانه ای می رود.

انسان

از هدف داشتن جدا نیست.

آمدنش به دنیا فرصتی برای رسیدن به هدف است.

حدیث حضرت علی

«ای مردم ... هیچ کس بیهوده آفریده نشده ...»

- پیام های حدیث: ۱- هدفمند بودن آفرینش انسان
- ۲- انسان بیهوده آفریده نشده تا مشغول کارهای لغو شود.

تفاوت هدف انسان و دیگر موجودات

چگونگی حرکت به سوی هدف:

انسان

ابتدا باید هدف خود را بشناسد و انتخاب کند.

سپس به سمت آن حرکت کند.

سایر موجودات

گیاهان به صورت طبیعی به سمت هدفشان می روند.

حیوانات به صورت غریزی به سمت هدفشان حرکت می کنند.

علت و معلولی

جهان هدفمند

در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آنها خدایی حکیم است؛

مفهوم کلیم: یعنی خدایی که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی دهد. قرآن کریم در آیات گوناگون بر این نکته تأکید می کند و آفرینش جهان را «حق» می داند. از آن جمله می فرماید:

هدفمند

و ما آسمان ها و زمین

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

و آنچه بین آنهاست را به بازیچه نیافریدیم،

وَمَا بَيْنَهُمَا لَإِغْوٍ

آنها را جز به حق خلق نکردیم.

مَا خَلَقْنَاهُمْ إِلَّا بِالْحَقِّ

حق بودن آفرینش آسمان ها و زمین به معنای هدف دار بودن خلقت آنهاست. این آیه به خوبی دلالت بر این دارد که جهان آفرینش بی هدف نیست و هر موجودی براساس برنامه حساب شده ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه ای در حرکت است.

انسان نیز مانند موجودات دیگر، از این قاعده کلی جدا نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. و گام نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است. از این رو، حضرت علی علیه السلام هرگاه که مردم را موعظه می کرد، معمولاً سخن خود را با این عبارات آغاز می کرد:

ای مردم ... هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لغو کند و او را به خود وا نگذاشته اند تا به کارهای لغو و بی ارزش بپردازد.

البته میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان، تفاوت هایی وجود دارد. تفاوت هایی که به ویژگی های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات باز می گردد. برخی از این تفاوت ها عبارت اند از:

تفاوت هدف انسان و سایر موجودات:

۱- انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می کنند. مثلاً دانه گندم به صورت طبیعی در جهت رسیدن به هدف نهایی خود یعنی تبدیل شدن به خوشه ای با دانه ها دانه حرکت می کند و یا نهال کوچک خرما در مسیر رسیدن به نخلی تنومند پیش می رود.

۱- سورة دخان، آیات ۳۸ و ۳۹
۲- نهج البلاغه، حکمت ۳۷۰

سؤال های امتحانی

- ۵- با توجه به آیه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَإِغْوٍ﴾ ما خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ منظور از حق بودن آفرینش آسمان ها و زمین چیست؟
(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)
- ۶- آیه ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَإِغْوٍ﴾ ما خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ را ترجمه کنید و یک پیام برای آن بنویسید.
(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)
- ۷- لازمه خداوند این است که هیچ کاری از کارهای او بیهوده و عبث نباشد.
(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)
- ۸- تفاوت هدف انسان با حیوانات و گیاهان در این است که حیوانات هدف های خود را نمی شناسند و بی هدف در حرکت هستند. (درست / نادرست)
- ۹- حکیم بودن خداوند به چه معناست؟
(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)
- ۱۰- چه تفاوتی میان حرکت انسان و سایر موجودات به سوی هدف هایشان وجود دارد؟
(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)
- ۱۱- قرآن کریم در آیات گوناگون آفرینش جهان را می داند.
- ۱۲- هر موجودی براساس به این جهان گام نهاده و به سوی در حرکت است.
- ۱۳- گام نهادن انسان در این دنیا به چه منظور است؟
- ۱۴- منشأ تفاوت هدف انسان و سایر موجودات چیست؟
- ۱۵- حیوانات به صورت و گیاهان به صورت به سوی هدف خود حرکت می کنند.
- ۱۶- حرکت دانه گندم در جهت رسیدن به هدف نهایی خود و تبدیل شدن به خوشه ای با دانه ها دانه: (۱) طبیعی است. (۲) غریزی است.
- ۱۷- امام علی علیه السلام می فرماید: هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کند و او را به خود وا نگذاشته اند تا به بپردازد.

۲ تفاوت استعدادها:

حیوانات و گیاهان استعدادهای محدود مادی دارند، ولی انسان استعدادهای فراوان مادی و معنوی دارد.
در نتیجه: به دنبال هدفی است که این استعدادهای متفاوت را به کمال برساند.

۳ روحیه بی‌نهایت طلب انسان:

انسان روحیه‌ای بی‌نهایت طلب دارد و عطش او در دسترسی به خواسته‌هایش کم نمی‌شود، در حالی که حیوانات و گیاهان در حالی که گیاهان و حیوانات هدف‌های محدود دارند و در جایی متوقف می‌شوند.

در نتیجه: انسان همواره در حال انتخاب هدف است و به دنبال هدف‌هایی است که پایان‌ناپذیر و تمام‌نشدنی هستند.

اختلاف در انتخاب هدف

انسان‌ها هدف‌های مختلفی دارند (پول و ثروت، کشف اسرار جهان، جاه و مقام، خدمت به خلق و...)

منشأ اختلاف در هدف ← بینش ← نوع نگاه و اندیشه انسان
← نگرش ← نگاه به جهان

نکته مهم: هر کس کاری را که می‌اندیشد ارزشمند است پیگیری می‌کند و به عنوان هدف انتخاب می‌کند.

تفاوت استعدادها:

۲- انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعدادهای محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعدادهای مادی و معنوی است. **به همین دلیل**، به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعدادهای گوناگون خویش را به کمال رساند.

۳- **بی‌نهایت طلبی**: انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. این انسان بی‌نهایت طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است؛ هدف‌هایی پایان‌ناپذیر و تمام‌نشدنی. درحالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند؛ چنان‌که گویی راهشان پایان یافته است.

اختلاف در انتخاب هدف

وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با دنیای حیرت‌انگیزی مواجه می‌شویم؛ چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم که به راستی، کدام انتخاب درست و همسو با میل بی‌نهایت طلب انسان و استعدادهای فراوان مادی و معنوی اوست و کدام یک این‌گونه نیست؟

مثال: کسانی به دنبال پول و ثروت‌اند، برخی دل به کشف اسرار جهان سپرده‌اند، برخی به دنبال جاه و مقام‌اند، دسته‌ای خدمت به خلق را سرلوحه زندگی خود قرار داده‌اند، گروهی به هنرمندی و نقش‌آفرینی در عرصه‌های هنری می‌اندیشند، گروهی نیز در آرزوی قهرمانی در ورزش، پیوسته می‌کوشند و....

فعالیت کلاسی

به نظر شما منشأ این اختلاف‌ها در انتخاب هدف چیست؟

منشأ این اختلاف‌ها بینش و نگرش ماست. هر انسان استعدادی، یعنی هر کس بر اساس بینش مادی که دارد، هدف‌هایش را انتخاب می‌کند.

نکته مهم: هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است و می‌تواند روحیه بی‌نهایت طلب او را سیراب کند و پاسخگوی استعدادهای گوناگونش باشد، می‌کوشد به دیگران کمک کند. کسی هم که فکر می‌کند با داشتن شهرت می‌تواند به این نتایج برسد، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. پس این اختلاف در هدف‌ها، ریشه در **نوع نگاه و اندیشه انسان** دارد.

بینش و نگرش

سؤال‌های امتحانی

۱۸- منشأ اختلاف در هدف‌های انسان‌ها چیست؟

۱۹- علت انتخاب هدف‌های مختلف در انسان چیست؟

۲۰- اختلاف در هدف‌های انسان ریشه در نوع و انسان دارد.

۲۱- انسان دارای روحیه بی‌نهایت طلب و پایان‌ناپذیر است. (درست / نادرست)

۲۲- انسان برخلاف حیوانات و گیاهان، استعدادهای فراوان مادی و معنوی دارد. (درست / نادرست)

۲۳- کسی که ثروت و شهرت را ارزشمند می‌داند چگونه به هدف خود می‌رسد؟

۲۴- انسان در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است.

۲۵- چرا انسان در زندگی به دنبال هدف‌های پایان‌ناپذیر است؟

۲۶- انسان را از نظر استعداد برای رسیدن به هدف، با سایر موجودات مقایسه کنید.

۲۷- انسان مجموعه‌ای فراوان از استعدادهای و است.

۲۸- در رابطه با روحیه بی‌نهایت‌طلبی انسان، کدام مورد صحیح است؟

۱) انسان به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود.

۲) انسان به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعدادهای گوناگون خود را به کمال برساند.

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی

با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه، ما نیازمند معیار و ملاک هستیم تا هدف‌های خود را به درستی انتخاب کنیم. ویژگی معیار — بتوانیم به وسیله آن هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعدادهای متنوع انسان را مشخص کنیم. چه کسی می‌تواند معیار را مشخص کند:

خداوند رحیم و مهربان که — از همه مهربان‌تر است. به نیازهای ما آگاه‌تر است.

معیارهای انتخاب هدف در آیات قرآن

۱ معیار براساس سرای آخرت:

الف آن کس که سرای — بر آن سعی و کوشش نماید. پاداش داده آخرت را بطلبد — مؤمن باشد. خواهد شد.

ب و بعضی می‌گویند پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت ...

ج آن چه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است ...

۲ معیار براساس زندگی دنیا:

الف آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد — آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس که اراده کنیم.

ب بعضی می‌گویند خداوند! به ما در دنیا نیکی عطا کن ولی در آخرت ...

کسانی که از کار خود نصیب و بهره دارند:

کسانی که می‌گویند پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار.

عدلت نیاز به معیار

معیارهای انتخاب هدف‌های اصلی برای انتخاب هدف

با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان‌ها، برای اینکه بتوانیم با نگاهی درست، هدف‌های خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک هستیم؛ معیاری که بتوانیم به وسیله آن، هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعدادهای متنوع انسان را مشخص کنیم. بدین وسیله، هدف‌های زندگی را به درستی برخواهیم گزید و عمر خود را برای رسیدن به آنها صرف خواهیم کرد.

خداوند رحیم و مهربان که از همه به ما مهربان‌تر و از خود ما به نیازهای ما آگاه‌تر است، در این مورد ما را هدایت و راهنمایی کرده و معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده و آثار و نتایج آن را نیز یادآور شده است.

تدبیر

برای رسیدن به معیارهای انتخاب هدف، در ترجمه آیات تدبیر کنید و با تأمل در آنها و ارتباط دادن آنها به یکدیگر، پیام‌های صفحه بعد را تکمیل کنید و آياتی را که این پیام‌ها از آنها استخراج می‌شوند، مشخص نمایید.

■ آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم — و به هر کس اراده کنیم — می‌دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود. **عاقبت دنیا طلبی** **سوره اسراء، آیه ۱۸**

و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد. **۱** **۲** **۳** **سوره اسراء، آیه ۱۹**

سه شرط برای رسیدن به پاداش آخرت: بعضی از مردم می‌گویند: خداوند! به ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند.

نتیجه فواستق دنیا به تنهایی (بدون آخرت) **سوره بقره، آیه ۲۰۰**

و بعضی می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار. **هدف فرعی** **هدف اصلی** **سوره بقره، آیه ۲۰۱** اینان از کار خود نصیب و بهره‌ای دارند؛ و خداوند سریع الحساب است. **سوره بقره، آیه ۲۰۲**

■ آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی‌کنید؟ **تفاوت هدف‌های دنیایی و اخروی** **سوره قصص، آیه ۶۰**

نعمت‌های دنیوی

سؤال‌های امتحانی

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

۲۹- برای انتخاب صحیح هدف‌ها نیازمند ملاک و معیار هستیم. (درست / نادرست)

۳۰- چرا خداوند ما را در مورد معیار انتخاب هدف‌ها راهنمایی و هدایت کرده است؟

۳۱- برای انتخاب هدف درست نیازمند چگونه معیاری هستیم؟

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

۳۲- عاقبت آن کس که فقط زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، در آخرت چگونه معرفی شده است؟ (آیه ۱۸ سوره اسراء)

۳۳- اگر کسی سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد به چه چیز خواهد رسید؟

۳۴- طبق آیات سوره اسراء، آیا اگر کسی دنیا را بخواهد به تمام خواسته‌اش خواهد رسید؟ توضیح دهید.

۳۵- نتیجه طلب زندگی زودگذر دنیا برای انسان طبق پیام آیه ۱۸ سوره اسراء چیست؟

۳۶- خداوند در قرآن کریم (آیه ۶۰ سوره قصص) نعمت‌های دنیوی و اخروی را چگونه توصیف می‌کند؟

هدف‌های انسان

۱ هدف‌های اصلی: هدف‌های مربوط به جهان آخرت و

زندگی ابدی

۲ هدف‌های فرعی: هدف‌های مربوط به دنیا و زندگی این جهان

برای انتخاب هدف باید:

۱ هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم.

۲ به هدف‌های فرعی چنان دل نبندیم که مانع رسیدن به

اهداف اصلی شوند.

نکته مهم: تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا

بد نیست بلکه ضروری و خوب است، اما لازم است توجه کنیم:

۱ برای رسیدن به نعمت‌های دنیا مرتکب گناه نشویم.

۲ آن قدر سرگرم نعمت‌های دنیا نشویم که از زیبایی‌ها پایدار

باز بمانیم.

پیام	آیات مرتبط با پیام
- برخی از هدف‌ها و دل‌بستگی‌ها محدود و پایان‌پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعداد‌های مادی ما هستند. - اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد. - اگر کسی فقط این هدف‌ها را انتخاب کند دچار فواری و سرافکندگی می‌شود. - برخی هدف‌ها پایان‌ناپذیر و همیشگی‌اند و پاسخگوی استعداد‌های مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند. - اگر کسی این هدف‌ها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و تلاش کند به هدف خود خواهد رسید. - هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های اخروی هستند. - هدف‌های پایان‌پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند. - اصل قرار گرفتن هدف‌های اخروی، مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شوند. - اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند.	سوره اسراء آیه ۱۸: سوره اسراء آیه ۱۸ عبارت: (آن مقدار از آن را که بشواییم و به هر کس اراده کنیم می‌دهیم) سوره اسراء آیه ۱۸: سوره اسراء آیه ۱۹: سوره بقره آیه ۲۱: سوره اسراء آیه ۱۹: سوره اسراء آیه ۱۹: سوره بقره آیه ۲۱: سوره قلم آیه ۶: سوره بقره آیه ۲۱: آیه ۱۸ سوره اسراء و آیه ۲۰ سوره بقره
نتیجه: برنامه‌ریزی انسان باید در برگزیدن اهداف اخروی و اهداف دنیایی باشد و به گونه‌ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و هدف‌های دنیوی فرعی و تابع آنها باشند.	

همان‌طور که با تدبیر در آیات دیدید، اینجا سخن از **هدف‌های اصلی و فرعی** است، که هر دو خوب می‌باشند و برای زندگی ما **ضروری** هستند. مهم این است که **هدف فرعی** را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات بازدارند. تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت‌های دنیا **مرتکب گناه نشویم** و آن قدر سرگرم آنها نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.

- ۱- بعد از دیدن فیلم بیان کنید که چه چیز باعث شد ادواردو آنیلی، فرزند مدیر و مالک کارخانه‌های اتومبیل‌سازی فیات، فراری و مازراتی و صاحب باشگاه یوتوتوس به همه این دارایی‌ها پشت کند؟
- ۲- ارتباط این فیلم را با بحث هدف‌های اصلی و فرعی بیان کنید.

۸

سؤال‌های امتحانی

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

۳۷- اصل قرار گرفتن مانع بهره‌مندی انسان از نعمت‌های دنیایی نمی‌شود.

۳۸- در بهره‌گیری و انتخاب اهداف اصلی و فرعی، رعایت چه مواردی اهمیت دارد؟

۳۹- فقط اهداف اصلی برای زندگی ضروری و لازم هستند. (درست / نادرست)

۴۰- اگر هدف‌های دنیوی اصل قرار بگیرند مانع رسیدن به هدف‌های اخروی می‌شوند. (درست / نادرست)

۴۱- در تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیا باید به چه مواردی توجه داشت؟ (دو مورد)

۴۲- هدف‌های پایان‌ناپذیر همان هدف‌های هستند.

۴۳- اگر بگوییم «اصل قرار گرفتن اهداف اخروی مانع رسیدن به اهداف دنیوی نمی‌شود»، به پیام کدام آیه زیر اشاره کرده‌ایم؟

۱) «می‌گویند: خداوند ما در دنیا نیکی عطا کن، ولی در آخرت هیچ بهره‌ای ندارند.»

۲) «می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما ...»

برترین هدف

هدف‌هایی در زندگی هستند که دربردارنده هدف‌های دیگر هستند و رسیدن به آن‌ها برابر با دستیابی به سایر اهداف است. **نکته:** هر چه قدر این هدف‌ها جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری در خود دارند.

آدم‌های هوشمند هدف‌های خود را طوری انتخاب می‌کنند که مصداق این دو ضرب‌المثل باشند:

۱) با یک تیر چند نشان بزنند.

۲) چون که صد آمد نود هم پیش ماست

انسان دو ویژگی دارد } متنوع بودن استعدادهايش
} بی‌نهایت‌طلبی‌اش

● هدفی کامل است که پاسخگوی این دو ویژگی باشد، پس:

برترین هدف هدفی است که } همه استعدادهای متنوع ما
} را در بر بگیرد.
} در جایی متوقف نشود.

در نتیجه: نهال وجود ما را به درختی پربار و زیبا تبدیل کند، به طوری که سراسر وجود ما را بالندگی و شور و نشاط بگیرد. **مثال:** حضرت علی علیه السلام که با انتخاب درست هدف زندگی (قرب الهی)، تحت تربیت رسول خدا صلی الله علیه و آله جلوه‌گاه همه کمالات و زیبایی‌ها بود.

برترین هدف

حتماً این مصرع از شعر زیبای مولوی را شنیده‌ای که می‌گوید:

چون که صد آمد نود هم پیش ماست (هدف‌های جامع)

این مصرع را به صورت یک ضرب‌المثل در جایی که یک چیز، جامع و دربردارنده چیزهای دیگر است، استفاده می‌کنند.

برخی هدف‌های زندگی، نیز این گونه‌اند؛ یعنی در بردارنده هدف‌های دیگر نیز هستند و رسیدن به آنها برابر با دستیابی به سایر اهداف نیز هست. به میزانی که این گونه هدف‌ها برتر و جامع‌تر باشند، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهند.

معمولاً آدم‌های زیرک و هوشمند هدف‌های خود را به گونه‌ای انتخاب می‌کنند که به قول معروف «با یک تیر چند نشان بزنند».

حال به نظر شما در میان هدف‌های اصلی، برترین و کامل‌ترین هدف کدام است؟ هدفی که رسیدن به آن مساوی رسیدن به هدف‌های دیگر نیز باشد؟

با توجه به دو ویژگی «متنوع بودن استعدادهای انسان» و «بی‌نهایت‌طلبی او»، اگر هدفی را که انتخاب می‌کنیم، بهتر بتواند پاسخگوی این دو ویژگی باشد، آن هدف، کامل‌تر است. بنابراین برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه استعدادهای متنوع ما را دربرگیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پربار و زیبا تبدیل کند به طوری که سراسر وجود ما را شادایی، بالندگی و شور و نشاط فرا گیرد.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام را ببینید! ایشان رشد و تکامل خود را زیر نظر و با تربیت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آغاز کرد و جلوه‌گاه همه کمالات و زیبایی‌ها شد. وقتی به شخصیت ایشان می‌نگرید، می‌بینید که ایشان در میدان علم و دانش، رشادت و جنگاوری، سخنوری و خطابه، مهربانی و دوستی، پهلوانی و جوانمردی، نیایش و عبادت، حق‌طلبی و عدالت، پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله بی‌نظیر است. راستی ایشان چه چیزی را مقصود و هدف خود قرار داده که به همه این زیبایی‌ها دست یافته است؟ **قرب الهی**

بعد از دیدن این فیلم کوتاه، به سؤال زیر پاسخ دهید:
خدا ما را خلق کرد تا به کجا برسیم؟

۱۴

سؤال‌های امتحانی

۴۴- ویژگی برترین هدف اصلی ما چیست؟

۴۵- از میان هدف‌های اصلی هدفی کامل‌تر است که بهتر بتواند پاسخگوی دو ویژگی و باشد.

۴۶- به میزانی که هدف‌ها برتر و جامع باشند هدف‌های بیشتری درون خود جای می‌دهند. (درست / نادرست)

۴۷- هدف کامل‌تر باید پاسخگوی کدام دو ویژگی انسان باشد؟

۴۸- شعر «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» به کدام دسته اهداف اشاره دارد؟

۴۹- چه افرادی در انتخاب هدف، مصداق ضرب‌المثل «با یک تیر چند نشان زدن» هستند؟

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

(برگرفته از امتحانات مدارس کشور)

انسان با اندکی تأمل درمی یابد ۱ در ذات خود به دنبال سرچشمه خوبی هاست. ۲ تا به این سرچشمه نرسد آرامش نمی یابد.

این سرچشمه خداست، زیرا خالق همه کمالات و زیبایی هاست. نامحدود است. کمالات و خوبی هایش حد ندارد. هر کمال و خوبی از او سرچشمه می گیرد.

در نتیجه خداوند می تواند روح پایان ناپذیر انسان را سیراب کند. زمینه شکوفاشدن استعدادهای متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم کند.

پس مقصد نهایی نزدیکی (تقرب) به خدای بزرگ است.

نکته مهم نزدیکی به خداوند نزدیکی حقیقی است، نه نزدیکی ظاهری و مکانی.

افراد زیرک با انتخاب خداوند به عنوان هدف از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند. سرای آخرت خویش را آباد می سازند.

سورة نساء، آیه ۱۳۴ ﴿من کان یرید ثواب الدنیا ...﴾

پیام آیه: خداوند سرچشمه خوبی هاست و پاداش دنیا و آخرت نزد اوست. (یعنی با انتخاب خداوند به هر دو هدف «اخروی و دنیایی» «مادی و معنوی» می رسیم).

نکته هدف بزرگ همت بزرگ و اراده محکم می طلبد.

شعر مولوی «ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد ...»

پیام شعر: سرچشمه و خالق همه چیز خداست؛ پس باید او را به عنوان هدف اصلی انتخاب کنیم.

خداوند

هرکس اندکی تأمل کند، می بیند که در ذات خود در جست و جوی سرچشمه خوبی ها و زیبایی هاست و تا به آن منبع و مبدأ نرسد، آرامش نیافته و از پای نخواهد نشست. این سرچشمه، همان خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی هاست؛ او که خود نامحدود است و کمالات و خوبی هایش حد و اندازه ندارد. هر کمال و خوبی از او سرچشمه می گیرد و در جهان گسترده می شود.

پس مقصود و هدف نهایی ما خداوند است. به راستی جز او چه کسی و چه چیزی می تواند برترین و اصلی ترین هدف ما باشد؟ چه کسی جز او می تواند روح پایان ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفاشدن استعدادهای متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم آورد؟ اگر روح انسان بی نهایت طلب است و خوبی ها را به صورت بی پایان می خواهد، شایسته است که تنها (تقرب) و (نزدیکی) به خدای بزرگ مقصد نهایی او باشد.

زمان و مکان ندارد

البته نزدیکی و تقرب به خداوند، نزدیکی مکانی و ظاهری نیست. چه بسا دو نفر در یک مکان در کنار هم باشند ولی هیچ نزدیکی به هم احساس نکنند. نزدیکی به خدا یک نزدیکی حقیقی است، همان طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری است. خدا سرچشمه زیبایی ها و خوبی هاست و انسان ها به میزانی که زیبایی ها و خوبی ها را کسب کنند به خدا نزدیک تر می شوند.

افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند و هم از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک تر می کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می سازند.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا

فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ نِعْمَتٌ وَبِادَاشِ دُنْيَا وَآخِرَتِ تَزِدُ خِدَاسَتَ.

البته این (هدف)، به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، همت بزرگ و اراده محکم می طلبد؛ همان طور که دستیابی به گوهرهای گران قدر دریاها، پشتکاری شگرف می خواهد.

ای دوست، بگره بهتر یا آن که بگره سازد؟
خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟
ای باغ قوی خوش تر یا کشتن و گل در تر؟
یا آن که برآرد گل، صد ترکس تر سازد؟

۱۱۱

سؤال های امتحانی

۵۰- انسان در ذات خود در جست و جوی چیست و چگونه به آرامش می رسد؟

۵۱- اصلی ترین و جامع ترین هدف زندگی انسان چیست؟

۵۲- هدف از خلقت انسان تقرب به پروردگار است که یک نزدیکی ظاهری و مکانی است. (درست/ نادرست)

۵۳- پیام آیه ﴿من کان یرید ثواب الدنیا فعند الله ثواب الدنیا و الآخرة﴾ چیست؟

۵۴- نزدیکی و تقرب به خدا چگونه است و چه طور می توان به آن رسید؟

۵۵- شعر «ای دوست شکر بهتر یا آن که شکر سازد/ خوبی قمر بهتر یا آن که قمر سازد؟» بیانگر چه مفهومی است؟

۵۶- افراد زیرک چگونه هدف خود را انتخاب می کنند؟ توضیح دهید.

۵۷- مقصود و هدف نهایی انسان ها است.

پیام آیه: همه اعمال زندگی انسان باید برای رسیدن به تقرب الهی باشد (لله)، **علت:** چون خداوند پروردگار همه عالم هستی است (رب العالمین)

نکته: شعر «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» اشاره به هدف‌های جامع انسان در زندگی دارد.

ای عقل تو به باشی در دانش و در نیش؟ یا آن که به هر خطه عقل و نظر سازو؟

تدبیر

به نظر شما برنامه زندگی روزانه من و شما چگونه باید باشد تا براساس آیه زیر، تمامی اعمال و زندگی ما برای خدا باشد؟

قُلْ اِنْ صَلَاتِي وَنَسْكَی وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي بَکُوْ نَمازم، تمامی اعمالم و زندگی و مرگ من لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ برای خداست که پروردگار جهانیان است.

۲- سورة اعام، آیه ۱۶۲

۱- مولوی، دیوان شمس

اندیشه و تحقیق

انتخاب هدف‌های افروزی هدف‌های دنیایی را هم در خود دارد.

- ۱- شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟
- ۲- دلیل بیاورید: چون با انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی، هم به هدف‌های دنیایی و هم به اهداف افروزی می‌رسند. الف) زیرک‌ترین افراد این جهان، مؤمنان هستند. چون ثروتمند شدن فقط یک هدف دنیایی است و اگر فقط ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران می‌شود.
- ۳- شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقت یا خیر؟ چرا؟ فیر زیرا برای زندگی باید هدف‌های دنیایی را هم دنبال کرد، اما نباید آن‌ها را اصل قرار داد.
- ۴- حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سؤال پاسخ دهید. «مسافری در سفر خود به یک دو راهی رسید. از پیرمردی که در آنجا نشسته بود پرسید: من از کدام یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: قصد داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد: نمی‌دانم! پیرمرد گفت: وقتی نمی‌دانی به کجا می‌خواهی بروی، تفاوتی نمی‌کند که کدام راه را انتخاب کنی!»

به نظر شما این حکایت، با کدام یک از بخش‌های درس در ارتباط است؟ چرا؟

قسمتی که مربوط به انتخاب هدف می‌شود انسان ابتدا باید نگرش خود را انتخاب کند تا هدفش معین شود.

۱۲ و ۱۳

سؤال‌های امتحانی

- ۵۸- پیام آیه شریفه ﴿قُلْ اِنْ صَلَاتِي وَنَسْكَی وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ﴾ چیست؟
- ۵۹- لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند کنار گذاشته شوند. (درست / نادرست)
- ۶۰- زیرک‌ترین افراد جهان هستند به خاطر نوع انتخاب هدف.
- ۶۱- کسی که هدف اصلی زندگی را ثروتمند شدن قرار دهد دچار خسران می‌شود. (درست / نادرست)
- ۶۲- شعر «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

ردیف	آزمون جمع‌بندی درس اول	رشته انسانی	مدت امتحان: ۶۰ دقیقه	Kheilisabz.com	نمره
سؤالات آزمون جمع‌بندی درس اول، منتخب سؤالات امتحانی مدارس برتر کشور است.					
الف	آیات و ترجمه آیات	۱/۵	۱- آیه شریفه ﴿من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا والآخره﴾ به کدام هدف‌ها اشاره دارد؟ ۲- منظور از حق بودن در آیه شریفه ﴿و ما خلقنا السماوات و الارض و ما بينهما لالعین و ما خلقناهما الا بالحق﴾ چیست؟ ۳- خداوند در آیه ۶۰ سوره قصص می‌فرماید: «آنچه به شما داده شده است کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست، اگر بدانید.»		
ب	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.	۱/۵	۴- حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای خلقت آن‌هاست. ۵- برای این که بتوانیم با نگاهی درست هدف را انتخاب کنیم نیازمند و هستیم. ۶- تلاش برای رسیدن به هدف‌های فرعی نه تنها بد نیست بلکه و است. ۷- شایسته است انسان تنها و نزدیکی به خدای بزرگ را هدف خود بداند.		
ج	جملات درست یا نادرست را با علامت (✓) و (✗) مشخص کنید.	۲	۸- انسان باید توجه کند برای چه هدفی به این جهان آمده است. ۹- انسان دارای روحیه‌ای بی‌نهایت طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش زیاد می‌شود. ۱۰- هدف‌های پایان پذیر همان هدف‌های دنیوی هستند. ۱۱- سرچشمه خوبی‌ها که می‌تواند انسان را با ویژگی بی‌نهایت‌طلبی راضی کند، خداوند است.		
د	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	۱/۵	۱۲- انسان‌ها با توجه به چه چیز به سراغ هدفی خاص می‌روند؟ ۱۳- دو ویژگی انسان در مورد انتخاب هدف چیست؟ ۱۴- شعر «چون که صد آمد نود هم پیش ماست» به کدام هدف‌ها اشاره دارد؟		
ه	اصطلاح زیر را تعریف کنید.	۰/۵	۱۵- حکیم		
و	به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید.	۳	۱۶- دو تفاوت هدف انسان با دیگر موجودات را بنویسید. ۱۷- برای رسیدن به نعمت‌های دنیا توجه به چه نکاتی لازم است؟ (دو مورد)		
	مجموع نمرات	۱۰			

- ۱- درست
- ۲- کسی که با شمشیر جواهرنشان گوشت گندیده‌ای را ببرد.
- ۳- هدف زندگی
- ۴- زیرا انسان به هدف خلقت خود نرسیده است.
- ۵- هدفمندبودن خلقت آن‌هاست.
- ۶- «و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست را به بازیچه نیافریدیم، آن‌ها را جز به حق خلق نکردیم.» - آفرینش جهان، هدفمند است.
- ۷- حکیم‌بودن
- ۸- نادرست؛ حیوانات هدف‌ها را می‌شناسند، البته به صورت غریزی.
- ۹- یعنی خدا هیچ کار بی‌هوده‌ای انجام نمی‌دهد.
- ۱۰- انسان باید هدف خود را بشناسد و انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد، ولی حیوانات به صورت غریزی و گیاهان به شکل طبیعی در حال حرکت به سوی هدف هستند.
- ۱۱- حق
- ۱۲- برنامه حساب‌شده - هدف حکیمانه‌ای
- ۱۳- رسیدن به هدف خلقتش
- ۱۴- ویژگی‌های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات
- ۱۵- غریزی - طبیعی
- ۱۶- گزینه «۱»
- ۱۷- کارهای لهو - کارهای لغو و بی‌ارزش
- ۱۸- اختلاف در نگرش و بینش انسان‌ها
- ۱۹- انسان‌ها نگرش و بینش‌های مختلفی دارند.
- ۲۰- نگاه - اندیشه
- ۲۱- درست
- ۲۲- درست
- ۲۳- مطابق با نگرش خود به سراغ جمع‌آوری ثروت می‌رود.
- ۲۴- بی‌نهایت‌طلب
- ۲۵- زیرا انسان بی‌نهایت‌طلب است.
- ۲۶- انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که استعداد‌های محدود مادی دارند، مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است. به همین دلیل به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعداد‌های گوناگون خویش را به کمال برساند.
- ۲۷- مادی - معنوی
- ۲۸- گزینه «۱»
- ۲۹- درست
- ۳۰- زیرا از همه ما مهربان‌تر و از خود ما به نیازهای ما آگاه‌تر است.
- ۳۱- معیاری که بتوانیم به وسیله آن هدف‌های همسو با میل بی‌نهایت‌طلب و استعداد‌های متنوع انسان را مشخص کنیم.
- ۳۲- با خوراری و سرافکندگی وارد عذاب و دوزخ خواهد شد.
- ۳۳- ثواب و پاداش اخروی
- ۳۴- خیر، خداوند می‌فرماید: «آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس اراده کنیم، می‌دهیم».
- ۳۵- با خوراری و سرافکندگی وارد دوزخ می‌شود.
- ۳۶- کالای زندگی دنیا و آرایش آن: نعمت‌های دنیایی
- بهرتر و پایدارتر: نعمت‌های اخروی
- ۳۷- هدف‌های اخروی
- ۳۸- مهم این است که (۱) هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و (۲) آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع ما در رسیدن به اهداف اصلی شوند و از رفتن به کمالات باز دارند.
- ۳۹- نادرست؛ هر دو اهداف اصلی و فرعی ضروری هستند.
- ۴۰- درست
- ۴۱- (۱) مرتکب گناه نشویم، (۲) آن قدر سرگرم نعمت‌های دنیا نباشیم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.
- ۴۲- اخروی
- ۴۳- گزینه «۲»
- ۴۴- برترین هدف اصلی ما هدفی است که همه استعداد‌های متنوع ما را در بر بگیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پربار و زیبا تبدیل کند.
- ۴۵- متنوع‌بودن استعدادها - بی‌نهایت‌طلبی انسان
- ۴۶- درست
- ۴۷- استعداد‌های انسان متنوع است - بی‌نهایت‌طلب است.
- ۴۸- اهداف اصلی و جامع
- ۴۹- افراد زیرک و هوشمند
- ۵۰- انسان در ذات خود در جست‌وجوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن منبع و مبدأ (خداوند) نرسد، آرامش نمی‌یابد.
- ۵۱- تقرب به خداوند
- ۵۲- نادرست؛ نزدیکی به خداوند حقیقی است، نه ظاهری و مکانی.
- ۵۳- خداوند سرچشمه خوبی‌هاست و ثواب دنیا و آخرت نزد اوست، پس باید او را به عنوان هدف اصلی انتخاب کرد.
- ۵۴- نزدیکی حقیقی است، نه مکانی و ظاهری. به میزانی که زیبایی‌ها و خوبی‌ها را کسب کنیم به خدا نزدیک‌تر می‌شویم.
- ۵۵- این که خداوند سرچشمه همه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست؛ پس باید او را به عنوان هدف اصلی انتخاب کرد.
- ۵۶- افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن جایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند.
- ۵۷- خداوند
- ۵۸- همه تلاش‌های انسان باید برای تقرب به خدا باشد. (زندگی برای خداوند)
- ۵۹- نادرست؛ هدف‌های فرعی هم لازم هستند.
- ۶۰- اهل ایمان
- ۶۱- درست
- ۶۲- هدف‌های جامع؛ اهداف دیگر را در دل خود دارند.

پاسخ آزمون جمع‌بندی درس اول

- ۱- هدف‌های اخروی (اصلی) و دنیایی (فرعی)
- ۲- هدفمندبودن آفرینش
- ۳- بهتر و پایدارتر است.
- ۴- هدفداربودن
- ۵- معیار - ملاک
- ۶- لازم - ضروری
- ۷- تقرب
- ۸- درست
- ۹- درست
- ۱۰- درست
- ۱۱- درست
- ۱۲- با نگرش و بینش خاص خود
- ۱۳- متنوع‌بودن استعدادها - بی‌نهایت‌طلبی
- ۱۴- هدف‌های اصلی و جامع
- ۱۵- کسی که کار بی‌هوده انجام نمی‌دهد.
- ۱۶- (۱) انسان باید هدف‌هایش را بشناسد و انتخاب کند، سپس به سوی آن برود اما حیوانات به صورت غریزی و گیاهان به صورت طبیعی به
- سوی هدف‌های خود می‌روند. (۲) انسان مجموعه‌ای فراوان از استعداد‌های مادی و معنوی است و به دنبال انتخاب هدف‌هایی است که از طریق آن، استعداد‌های خود را به کمال برساند، اما حیوانات و گیاهان استعداد‌های محدود مادی دارند. (۳) انسان روحیه‌ای بی‌نهایت‌طلب دارد و به دنبال چیزی است که هرگز تمام نشود و پایان‌ناپذیر و به دنبال هدف‌های پایان‌ناپذیر است، در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های محدودی دارند و وقتی به سرحدی از رشد و کمال برسند متوقف می‌شوند. (دو مورد کافی است)
- ۱۷- (۱) برای رسیدن به آن گناه نکنیم. (۲) آن قدر سرگرم آن نعمت‌ها نشویم که از زیبایی‌های پایدار باز بمانیم.

نمونه امتحان نیم سال دوم	رشته: ادبیات و علوم انسانی	دین و زندگی دهم	ردیف
۱۴۰۳	مدت امتحان: ۸۵ دقیقه	Kheilisabz.com	نمره
الف	با توجه به آیات و حدیث به سوالات زیر پاسخ دهید: ۱- آیه شریفه ﴿... وَ نَفْسٍ وَ مَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا: ... آن گاه بدی ها و تقوایش را به او الهام کرد﴾ بیانگر کدام یک از سرمایه های وجودی انسان است؟ ۲- آیه شریفه ﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَ الْجِبَالُ ...: روزی که زمین و کوه ها سخت به لرزه درمی آیند ...﴾ به کدام یک از حوادث مرحله اول قیامت اشاره دارد؟ ۳- با توجه به آیه شریفه ﴿وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ وَ لَذِكْرِ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾ دو فایده نماز را بنویسید. ۴- طبق آیه شریفه زیر، علت دستور خداوند به رعایت حدود پوشش زنان چیست؟ ﴿... يَذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَافٍ بَیْهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يَعْرِفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ ...: پوشش های خود را به خود نزدیک سازند، این کار برای آن که به (عفاف) شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است ...﴾ ۵- این فرمایش امام حسین علیه السلام که «من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی بینم.» به کدام یک از آثار اعتقاد به معاد اشاره دارد؟		
ب	درستی یا نادرستی گزاره های زیر را با صحیح یا غلط مشخص کنید. ۶- حق بودن خلقت آسمان ها و زمین به معنای هدف دار بودن آفرینش آن ها است. ۷- آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث می سپارند. ۸- اگر قلب انسان با خدا باشد کافی است و عمل به دستورات الهی ضرورت ندارد.		
پ	گزینه مناسب را انتخاب کنید. ۹- زنده شدن عَزَّوَجَلَّ نبی صلی الله علیه و آله - آفرینش نخستین انسان - گرایش به بقا و جاودانگی - رستخیز طبیعت به ترتیب به کدام یک از دلایل معاد اشاره دارد؟ (۱) امکان - ضرورت - امکان - ضرورت (۲) ضرورت - امکان - ضرورت - امکان (۳) امکان - امکان - ضرورت - امکان ۱۰- (سخن گفتن پیامبر صلی الله علیه و آله با کشته شدگان جنگ بدر - دریافت پاداش خیرات بازماندگان) به ترتیب، کدام یک از ویژگی های عالم برزخ را بیان می کند؟ (۱) وجود شعور و آگاهی - ارتباط عالم برزخ و دنیا (۲) وجود شعور و آگاهی - وجود شعور و آگاهی (۳) ارتباط عالم برزخ و دنیا - ارتباط عالم برزخ و دنیا ۱۱- بیت (تا در طلب گوهر کانی، کانی / تا در هوس لقمه نانی نانی) با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟ (۱) معیار و ارزش واقعی بشر آن چیزی است که رهبران جامعه تعیین می کنند. (۲) استمرار دوستی با خداوند سبب تقویت ارزش های حقیقی انسان می شود. (۳) ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می دارد.		
ت	اصطلاحات زیر را تعریف کنید. ۱۲- آثار ما تَأَخَّرُ: ۱۳- تَبَرُّجُ:		
ث	درک مطلب: با توجه به متن زیر به سوالات پاسخ دهید: متن: عفاف خصلت هر انسان با فضیلتی اعم از زن و مرد است، اما وجود آن در زنان و دختران ارزش بیشتری دارد. زیبایی زنان هم درونی و هم ظاهری است. احساسات لطیف زن که بیانگر زیبایی های درونی وی است با زیبایی ظاهر او عجین شده است. برای حفظ همین نعمت است که خداوند احکام ویژه ای را برای زن قرار داده است تا گوهر زیبای وجودش از نگاه ناهلان دور بماند و روح بلندش تحقیر نشود. ۱۴- منظور از زیبایی درونی زن چیست؟ ۱۵- چرا خصلت ارزشمند عفاف در وجود زنان اهمیت و ارزش بیشتری دارد؟		

ج	به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۱۶- با توجه به ویژگی‌های انسان، مقصد و هدف نهایی انسان چیست؟ ۱۷- اولین گام برای حرکت انسان در مسیر رشد و کمال کدام است؟ ۱۸- چرا رفتار برخی از افرادی که معاد را قبول دارند، تفاوتی با منکران معاد ندارد؟ ۱۹- چه کسانی بهترین گواهان روز قیامت هستند؟ ۲۰- شیطان در روز قیامت در پاسخ به دوزخیان که او را مقصر می‌شمارند، چه می‌گوید؟ ۲۱- کلمه «توفی» در قرآن کریم، به کدام بُعد وجود انسان اشاره دارد؟ ۲۲- اگر در نماز شرط غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار رعایت شود، چه اثری در زندگی انسان دارد؟ ۲۳- این که نقاشان مسیحی از قدیم تصویر حضرت مریم علیها السلام را با پوشش و حجاب کامل می‌کشیدند، نشانه چیست؟	۴
چ	به سوالات زیر به صورت تشریحی پاسخ دهید. ۲۴- خود حقیقی، چگونه با موضوع قضاوت قاضی در دادگاه ارتباط پیدا می‌کند؟ ۲۵- چگونه معاد، لازمه عدل الهی است؟ توضیح دهید. ۲۶- روزه چگونه موجب تقویت تقوا می‌شود؟ ۲۷- چرا وجود اسوه و الگو برای حرکت در مسیر هدف ضروری است؟ ۲۸- آیا «توکل حقیقی» سبب تحرّک می‌شود یا تنبلی؟ توضیح دهید. ۲۹- با توجه به «آثار محبت به خداوند» چرا جهاد در راه خدا در برنامه تمام پیامبران الهی بوده است؟ توضیح دهید. ۳۰- رابطه میان عمل با پاداش و کیفر در روز قیامت چگونه خواهد بود؟ شرح دهید.	۱ ۱ ۱ ۱ ۱ ۱ ۱/۵
	جمع نمرات	۲۰

پاسخ نامه تشریحی امتحان شماره (۶)

یا (این که کسی سال ها قبل جرمی را مرتکب شده و بعد دستگیر شود و در دادگاه محاکمه شود، با این که ممکن است پیر و فرتوت شده باشد، دلیل بر این است که با وجود تغییر جسم او، روح او ثابت است. (۵/۵) یعنی ما این فرد مجرم را همان انسان چند سال قبل می دانیم، هر چند سن و سالی از او گذشته و ظاهرش تغییر کرده باشد. (۵/۵))

۲۵- با توجه به این که خداوند عادل، وعده کیفر و پاداش داده است (۵/۲۵) و چون در این عالم همه انسان ها به پاداش و یا کیفر تمام اعمال خود نمی رسند و از دنیا می روند (۵/۲۵) و نیز این جهان ظرفیت پاداش و جزای کامل انسان ها را ندارد. به عنوان نمونه پاداش شهادت و کیفر قتل عام، در این دنیا چگونه ممکن است؟ بنابراین لازم است آخرتی (جهان دیگری) باشد تا بر نظام عادلانه خداوند ایرادی وارد نشود. (۵/۵) ۲۶- کسی که یک ماه گرسنگی و تشنگی را تحمل می کند، چشم و زبان و گوش خود را از گناه حفظ می کند، (۵/۵) پس از آن به تسلطی بر خود می رسد که قبل از آن نداشته (۵/۲۵) و با تکرار این عمل سال به سال باتقوا تر می شود. (۵/۲۵) یا خداوند انسان را به عملی راهنمایی می کند که اگر آن را به درستی انجام دهد، چنان تسلطی بر خود پیدا می کند که می تواند موانع درونی را کنار بزند و گام های موفقیت به سوی برترین هدف های زندگی را به خوبی بردارد. این عمل «روزه» است که نمونه کامل صبر و پایداری در برابر خواهش های دل است. ۲۷- زیرا اولاً وجود این الگوها به ما ثابت می کند این راه موفقیت آمیز است (۵/۵)، ثانیاً می توان از تجربه آنان استفاده نمود و از همه مهم تر آن که می توان از آنان کمک گرفت و با دنباله روی از آنان سریع تر به هدف رسید. (۵/۵)

۲۸- سبب تحرک می شود. (۵/۲۵) توکل در جایی درست است که انسان مسئولیت و وظیفه خود را به خوبی انجام دهد (۵/۲۵) یعنی فکر و اندیشه خود را به کار گیرد، با دیگران مشورت کند و بهترین راه ممکن را انتخاب نماید و با عزم و اراده محکم برای رسیدن به مقصود تلاش کند. (۵/۵) یا (سبب تحرک (۵/۲۵) برخی توکل را بهانه ای برای توجیه تنبلی خود قرار می دهند. فرد متوکل تمام تلاش خود را برای رسیدن به مقصود انجام می دهد و از ابزار و اسبابی که خداوند در جهان قرار داده استفاده می کند و سپس نتیجه کار را به خدا می سپارد؛ بنابراین توکل نیاز به پشتوانه ای به نام کار و تلاش دارد. (۵/۷۵))

۲۹- زیرا آن کس که به دوستی خدا افتخار می کند با هر چه ضد خداست مقابله می نماید. (۵/۲۵) او دوستدار حق و دشمن باطل است، (۵/۲۵) زیرا نمی شود کسی دوستدار خدا باشد، اما زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت کند. (۵/۵)

۳۰- هر عملی یک جنبه ظاهری و یک جنبه باطنی دارد. (۵/۲۵) جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می رود (۵/۲۵) اما جنبه باطنی باقی مانده و حقیقت و باطن آن در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا مجسم می شود (۵/۵) و انسان عین عمل خود را می بیند و این همان تجسم عمل است. (۵/۵)

۱- شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن (۵/۲۵) و شناخت بدی و بیزاری از آن (۵/۲۵)

۲- تغییر در ساختار زمین و آسمان ها (۵/۵)

۳- ۱- دوری از گناهان (۵/۲۵) ۲- یاد خدا (۵/۲۵)

۴- ۱- زنان به عفاف و پاکی شناخته شوند. (۵/۵) ۲- مورد آزار و اذیت قرار نگیرند. (۵/۵)

۵- ترسی از مرگ ندارند (۵/۲۵) و همیشه آماده فداکاری در راه خدا هستند. (۵/۲۵)

۶- صحیح (۵/۵) ۷- غلط (۵/۵)

۸- غلط (۵/۵)

۹- گزینه «۳»؛ امکان - امکان - ضرورت - امکان (۵/۵)

۱۰- گزینه «۱»؛ وجود شعور و آگاهی - ارتباط عالم برزخ و دنیا (۵/۵)

۱۱- گزینه «۳»؛ ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می دارد. (۵/۵)

۱۲- پرونده بسیاری از اعمال حتی بعد از مرگ باز می ماند. (۵/۵)

۱۳- برخی انسان ها در آراستگی ظاهری و ابراز وجود و مقبولیت، دچار تندروی می شوند (۵/۲۵)؛ به گونه ای که در آراستن خود زیاده روی می کنند و به خودنمایی می رسند. قرآن کریم این حالت را تبرج می نامد. (۵/۲۵)

۱۴- احساسات لطیف زنان (۵/۵)

۱۵- تا گوهر زیبای وجودش از نگاه ناهلان دور بماند (۵/۵) و روح بلندش تحقیر نشود (۵/۵) یا (زیرا زنان هم از زیبایی درونی و هم از زیبایی ظاهری برخوردارند و باید برای حفظ این دو نعمت و زیبایی تلاش کنند.)

۱۶- خداوند و یا (تقرب و نزدیکی به خداوند) (۵/۵)

۱۷- شناخت انسان و یا (خودشناسی) (۵/۵)

۱۸- زیرا این قبول داشتن معاد به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است یا (زیرا در هوس فرو رفته اند و دنیا را معبود و هدف خود قرار می دهند و از یاد آخرت غافل می شوند.) (۵/۵)

۱۹- پیامبران و امامان (۵/۵)

۲۰- من فقط شما را فراخواندم و شما نیز مرا پذیرفتید؛ پس مرا ملامت نکنید، بلکه خود را ملامت کنید. (۵/۵)

۲۱- حقیقت وجود انسان یعنی روح (بعد روحی / غیرمادی) (۵/۵)

۲۲- کم تر به کسب درآمد از راه حرام متمایل خواهیم شد. و یا (از گناه یا حرام دور می شویم.) (۵/۵)

۲۳- از نظر آنان داشتن حجاب، به دینداری نزدیک تر و در پیشگاه خداوند پسندیده تر است یا (نشانه اهمیت پوشش در آیین مسیحیت است.) (۵/۵)

۲۴- قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد نیز بر پایه پذیرش «من» ثابت، بنا شده اند. (۵/۵) اگر کسانی را که بیست سال پیش به جنایتی دست زده اند و اکنون دستگیر شده اند، محاکمه و مجازات می کنیم، به آن جهت است که آنان را همان انسان بیست سال پیش می دانیم، گرچه سنی از آنان گذشته و ظاهرشان تغییر کرده است. (۵/۵)